

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم سیاسی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)

رشته روابط بین الملل

موضوع:

بررسی عوامل تبدیل برزیل به یک قدرت نوظهور اقتصادی

استاد راهنما :

جناب آقای دکتر علیرضا سلطانی

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر طاهره ابراهیمی فر

پژوهشگر :

سعیده خادم المله

سال تحصیلی:

زمستان ۹۰

با تشکر از پدر و مادر گرامی ، عزیز و زحمتکش که مقدمات و زمینه های گشایش
باب علم و معرفت را برایم مهیا ساختند و با علاقه وافرشان به علم و تحصیل،
همواره مشوق من هستند.

و با تشکر فراوان از استاد گرامی و ارجمندم آقای دکتر علیرضا سلطانی و مشاور
گرامی و ارجمندم خانم دکتر طاهره ابراهیمی فر که با راهنمایی عالمانه و
خردورزانه خویش موجبات غنای هرچه بیشتر این اثر را فراهم ساختند.

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب سعیده خادم المله دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۵۰۱۹۲۰۰ در رشته روابط بین الملل در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۲ از پایان نامه خود تحت عنوان بررسی دلایل و نحوه تبدیل برزیل به یک قدرت نوظهور اقتصادی با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۱۱/۱۲

سعیده خادم المله دانشجوی کارشناسی ارشد روابط بین الملل از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره
به حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی دانشکده علوم سیاسی این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشکده تهیه شده است	
کد واحد مرکزی : ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۸۱۰۹۰۱۰۱۰
عنوان پایان نامه: بررسی دلایل و نحوه تبدیل برزیل به یک قدرت نوظهور اقتصادی	
نام و نام خانوادگی دانشجو: سعیده خادم المله شماره دانشجویی: ۸۸۰۶۵۰۱۹۲۰۰ رشته تحصیلی: روابط بین الملل	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۰-۹۱ تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۰/۱۱/۱۲
استاد راهنما: جناب آقای دکتر علیرضا سلطانی استاد مشاور: سرکار خانم طاهره ابراهیمی فر	
آدرس و شماره تلفن: تهران - انتهای اقدسیه - به طرف چهارراه مینی سیتی - جاده لشکرک - مجتمع مسکونی کوثر - برج ارغوان ۸ - طبقه ۳- واحد ۱ ۰۹۱۲-۵۸۸۷۱۲۲	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>جهانی شدن اقتصاد امروزه در بردارنده فرصتها و چالش های عمده برای کشورها و بنگاههای اقتصادی است. در واقع جهانی شدن اقتصاد با توجه به ماهیت غالب آن در روابط بین الملل سرنوشت اقتصادی و سیاسی واحدهای سیاسی را تحت تاثیر قراردادده و این بحث نیز مورد توجه قرار گرفته است که توسعه اقتصادی امروزه ماهیت برونزا دارد و در خلاء شکل نمی گیرد که به نظر واقعیتی پذیرفته شده است. امروزه بسیاری از کشورها با درک و شناخت دقیق روند جهانی شدن و شناسائی فرصتها و چالش های آن به خوبی از شرایط آن در جهت تقویت روند توسعه اقتصادی و ارتقای جایگاه خود در اقتصاد جهانی بهره برداری کرده و به توسعه اقتصادی دست یافتند.</p> <p>در میان این کشورها برزیل از جمله کشورهایی است که از پدیده جهانی شدن بهره برده و با حمایت های بین المللی، تعدیل ساختار اقتصادی خود، گام گذاشتن در مسیر دموکراسی، گشایش درهای اقتصادی، گرایش به بازار آزاد و اصلاحات اقتصادی و جذب سرمایه های خارجی و بسط مناسبات تجاری و اقتصادی بین المللی با ورود به سازمان تجارت جهانی و ایجاد سازگاری میان سیاستهای کلان اقتصادی، تجاری و هماهنگ سازی این سیاست ها با سیاستهای بین المللی و برقراری روابط دوستانه با کشورها و حرکت به سوی همگرایی اقتصادی در قالب اتحادیه های بین المللی و منطقه ای توانست به پیشرفت و توسعه اقتصادی دست یابد.</p>	
نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است _ مناسب نیست تاریخ و امضاء	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	فصل اول : کلیات.....
۵	۱ - ۱ - طرح مسئله.....
۷	۱ - ۲ - اهمیت، انگیزه و علل انتخاب موضوع پژوهش.....
۸	۱ - ۳ - اهداف پژوهش.....
۸	۱ - ۴ - سوابق و پیشینه ادبیات موضوعی پژوهش.....
۱۰	۱ - ۵ - روش پژوهش و گردآوری اطلاعات.....
۱۰	۱ - ۶ - سوال اصلی.....
۱۱	- سوالات فرعی.....
۱۱	۱ - ۷ - فرضیه.....
۱۱	۱ - ۸ - متغیرها.....
۱۲	- مستقل.....
۱۲	- وابسته.....
۱۲	۱ - ۹ - تعریف مفاهیم.....
۱۴	۱ - ۱۰ - قلمرو پژوهش.....
۱۴	۱ - ۱۱ - محدودیتها و مشکلات پژوهش.....
۱۴	۱ - ۱۲ - ساختار و سازماندهی پژوهش.....
فصل دوم : جهانی شدن.....	
۱۷	فصل دوم : جهانی شدن.....
۱۸	۲ - ۱ - جهانی شدن.....
۲۱	۲ - ۲ - جهانی شدن اقتصاد و ماهیت آن.....
۲۷	۲ - ۳ - ادغام کشورهای در حال توسعه در فرآیند جهانی شدن اقتصاد.....
۲۹	۲ - ۴ - نقش و جایگاه کشورهای در حال توسعه در فرآیند جهانی شدن اقتصاد.....
۳۰	۲ - ۵ - فرصتها و چالشهای جهانی شدن اقتصاد در برابر کشورهای در حال توسعه.....
۳۱	۲ - ۵ - ۱ - فرصتها.....
۳۱	۲ - ۵ - ۱ - ۱ - تجارت آزاد.....

- ۲-۵-۱-۲- استفاده از سرمایه های بین المللی..... ۳۲
- ۲-۵-۱-۳- جذب فناوری و سیستم های کارآمد مدیریت..... ۳۲
- ۲-۵-۱-۴- ایجاد قانونمندی ها و مسئولیت های فراملی..... ۳۲
- ۲-۵-۲- چالشها..... ۳۳
- ۲-۵-۲-۱- تجارت آزاد..... ۳۳
- ۲-۵-۲-۲- تحلیل سیاستها و برنامه های خارجی..... ۳۴
- ۲-۵-۲-۳- ایجاد قانونمندی های جدید جهانی..... ۳۴
- ۲-۵-۲-۴- حساسیت نسبت به تحولات و بحرانهای اقتصادی جهان..... ۳۴
- ۲-۶-۱- الزامات کشورهای در حال توسعه در فرآیند جهانی شدن اقتصاد..... ۳۵
- ۲-۶-۱-۱- اصلاحات داخلی..... ۳۵
- ۲-۶-۱-۲- آزاد سازی تجاری..... ۳۸
- ۲-۶-۱-۲- خصوصی سازی..... ۳۸
- ۲-۶-۱-۳- آزاد سازی مالی..... ۳۸
- ۲-۶-۲- اصلاح ساختار اقتصاد جهانی..... ۳۹
- ۲-۶-۳- منطقه گرایی..... ۴۰

فصل سوم : تحولات سیاسی و اقتصادی برزیل از زمان استعمار تا دهه ۱۹۷۰..... ۴۸

- ۳-۱- کشف برزیل..... ۵۰
- ۳-۲- دوره استعمار..... ۵۰
- ۳-۳- استقلال برزیل..... ۵۳
- ۳-۴- نخستین امپراطوری (۱۸۳۱ - ۱۸۲۲)..... ۵۵
- ۳-۴-۱- اوضاع سیاسی و اقتصادی..... ۵۵
- ۳-۵- دومین امپراطوری (۱۸۸۹ - ۱۸۳۱)..... ۵۸
- ۳-۵-۱- اوضاع سیاسی..... ۵۸
- ۳-۵-۲- اوضاع اقتصادی..... ۶۲
- ۳-۶- جمهوری قدیم (۱۹۳۰ - ۱۸۸۹)..... ۶۲
- ۳-۶-۱- اوضاع سیاسی..... ۶۲
- ۳-۶-۲- اوضاع اقتصادی..... ۶۵
- ۳-۷- جمهوری جدید (۱۹۴۰ - ۱۹۳۰)..... ۶۷
- ۳-۷-۱- اوضاع سیاسی..... ۶۷

۶۹.....	۳-۷-۲ اوضاع اقتصادی.....
۷۳.....	۳-۸-۸ وقایع سیاسی و اقتصادی از جنگ جهانی دوم تا کودتای ۱۹۶۴.....
۷۳.....	۳-۸-۱ اوضاع سیاسی.....
۷۸.....	۳-۸-۲ اوضاع اقتصادی.....
۸۵.....	فصل چهارم : نقش بحران بدهی ها در دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ در برزیل.....
۸۷.....	۴-۱-۱ چگونگی شکل گیری بحران بدهی ها.....
۸۹.....	۴-۱-۱-۱ افزایش شدید بهای نفت.....
۸۹.....	۴-۱-۱-۲ کاهش درآمد های حاصل از صادرات.....
۹۰.....	۴-۱-۱-۳ افزایش نرخ های بهره.....
	۴-۱-۱-۴ رکود فعالیتهای وام دهی و سرمایه گذاری خارجی (کاهش میزان وام دهی بانکهای تجاری).....
۹۱.....	۴-۱-۵ خروج سرمایه.....
۹۳.....	۴-۲-۱ پیامد های افزایش بدهیها.....
۹۳.....	۴-۲-۱-۱ تاثیر در میزان سرمایه گذاری داخلی.....
۹۳.....	۴-۲-۲-۱ ایجاد تنگناهای وارداتی.....
۹۴.....	۴-۲-۳-۱ تاثیر در میزان وام دهی و سرمایه گذاری خارجی.....
۹۴.....	۴-۲-۴-۱ تاثیر در روند اصلاحات اقتصادی.....
۹۵.....	۴-۲-۵-۱ اثرات اجتماعی.....
۹۶.....	۴-۳-۱ زمینه های اقتصادی و سیاسی بروز بحران بدهی ها در برزیل.....
۱۰۳.....	۴-۳-۱-۱ کمکها و وام های دریافتی.....
۱۰۴.....	۴-۳-۲-۱ بدهی های خارجی برزیل.....
۱۰۷.....	۴-۳-۳-۱ شاخص های مهم بدهیها.....
۱۰۹.....	۴-۳-۴-۱ مداخله گرایی دولت - وام های خارجی و کسری بودجه.....
۱۱۵.....	فصل پنجم : تحولات سیاسی و اقتصادی دهه ۱۹۹۰ در برزیل.....
۱۱۶.....	• سیاست تعدیل اقتصادی.....
۱۱۶.....	۵-۱-۱ راه حل های ارائه شده برای حل بحران بدهیها.....
۱۱۹.....	۵-۲-۱ روند های تاریخی اصلاحات اقتصادی در برزیل.....
۱۲۱.....	۵-۳-۱ برزیل در نیمه اول دهه ۱۹۹۰.....

- ۱۲۲..... ۵-۳-۱ - وضعیت تجارت خارجی برزیل
- ۱۲۳..... ۵-۳-۲ - ورود سرمایه
- ۱۲۳..... ۵-۳-۳ - بدهی خارجی
- ۱۲۴..... ۵-۳-۴ - اوضاع مالی و شاخص های اقتصادی
- ۱۲۴..... ۵-۳-۵ - تورم و تثبیت اقتصادی
- ۱۲۸..... ۵-۳-۶ - خصوصی سازی
- ۱۲۹..... ۵-۴ - اصلاحات اقتصادی در برزیل
- ۱۳۰..... ۵-۴-۱ - تعدیل طرح رئال
- ۱۳۲..... ۵-۴-۲ - ارزیابی طرح رئال بعد از گذشت چهار سال
- ۱۳۳..... ۵-۴-۱-۲ - تورم
- ۱۳۳..... ۵-۴-۲-۲ - رشد
- ۱۳۶..... ۵-۴-۲-۳ - سرمایه گذاریها
- ۱۳۷..... ۵-۵ - برزیل در نیمه دوم ۱۹۹۰
- ۱۴۲..... • روند دموکراسی سازی در برزیل (۱۹۶۴ - ۱۹۳۰)
- ۱۴۶..... ۵-۶ - نخستین گامها به سوی دموکراسی سیاسی
- ۱۴۸..... ۵-۶-۱ - یک گام به پس (۱۹۶۴ - ۱۹۸۵)
- ۱۵۰..... ۵-۶-۲ - تجربه ای جدید در دموکراسی سیاسی (۱۹۸۵ - ۲۰۰۲)
- ۱۵۳..... فصل ششم: عوامل تبدیل برزیل به یک قدرت نوظهور اقتصادی
- ۱۵۵..... ۶-۱-۱ - مشخصه های یک قدرت نوظهور: برزیل
- ۱۵۶..... ۶-۱-۱-۱ - جمعیت
- ۱۵۷..... ۶-۱-۲ - سیاست توسعه گرا
- ۱۵۸..... ۶-۱-۳ - مصلحت اندیشی برزیل
- ۱۶۰..... ۶-۱-۴ - قدرت نظامی
- ۱۶۰..... ۶-۲-۱ - گسترش روند دموکراسی
- ۱۶۰..... ۶-۲-۱-۱ - دولت چپ گرای میانه رو
- ۱۶۱..... ۶-۲-۲ - انتخابات دور اول و دوم
- ۱۶۵..... ۶-۳-۳ - شاخص های اقتصادی برزیل
- ۱۶۵..... ۶-۳-۱ - تولید
- ۱۶۵..... ۶-۳-۲ - رشد اقتصادی

- ۱۷۰..... ۶-۳-۳- تجارت خارجی
- ۱۷۳..... ۶-۴- مناسبات بین المللی و منطقه ای
- ۱۷۳..... ۶-۴-۱ ایالات متحده
- ۱۷۶..... ۶-۴-۲ آرژانتین
- ۱۷۷..... ۶-۴-۳- ونزوئلا
- ۱۷۷..... ۶-۴-۴- مکزیک
- ۱۷۸..... ۶-۴-۵- کوبا
- ۱۷۹..... ۶-۵- گسترش مناسبات تجاری و اقتصادی
- ۱۸۰..... ۶-۵-۱- مرکوسور
- ۱۸۴..... ۶-۵-۲- اونسور
- ۱۸۷..... ۶-۵-۳- آلبا
- ۱۸۷..... ۶-۵-۴- ۲۰- G
- ۱۹۱..... ۶-۵-۵- بریک
- ۱۹۴..... ۶-۶- مشارکت فعال در تحولات و مسائل بین المللی
- ۱۹۷..... نتیجه گیری و چشم انداز برزیل در آینده
- ۲۰۶..... ضمائم
- ۲۰۹..... منابع و مآخذ

فهرست جداول:

- ۴ - ۱ میزان تولید ناخالص ملی برزیل ۱۹۹۱ - ۱۹۸۲ ۱۰۱
- ۴-۲ میزان صادرات و واردات برزیل ۱۹۹۱ - ۱۹۸۲ ۱۰۲
- ۴ - ۳ موازنه تجاری برزیل در مقایسه با هند و کره جنوبی ۱۰۳
- ۴ - ۴ افزایش سطح بدهی های کل جهان ۱۹۹۱ - ۱۹۸۱ و میزان بدهی برزیل ۱۰۷
- ۴ - ۵ شاخص های سه گانه ۳ کشور برزیل ، هند و کره جنوبی ۱۰۸، ۱۰۹
- ۶ - ۱ اتراز تجاری - بدهی عمومی در برزیل ۲۰۱۰ - ۲۰۰۴ ۱۶۷
- ۶ - ۲ رشد اقتصادی - نرخ بیکاری در برزیل ۲۰۱۰ - ۲۰۰۴ ۱۶۹
- ۶ - ۳ مهمترین مقاصد صادراتی محصولات برزیل در سال ۲۰۱۰ ۱۷۰
- ۶-۴ میزان صادرات برزیل در سال ۲۰۰۸ ۱۷۱
- ۶-۵ میزان واردات برزیل در سال ۲۰۱۰ ۱۷۲
- ۶-۶ گروه بیست در سال ۲۰۵۰ ۱۹۱

فهرست نمودارها

- ۵ - ۱ درصد بدهی عمومی به تولید ناخالص داخلی در برزیل ۲۰۰۲ - ۱۹۹۵ ۱۳۶

در دوران صلح مسلح (پایان جنگ جهانی اول و شروع جنگ جهانی دوم)، در آستانه جنگ جهانی دوم از کم توجهی قدرتهای صنعتی به کشورهای ضعیف، برزیل نهایت استفاده را نمود و به سر و سامان دادن وضعیت اقتصادی خود پرداخت و زمینه های به کارگیری استراتژی جایگزینی واردات (تولید کالا در داخل به جای واردات) در این کشور فراهم گردید و ساختار اقتصادی آن در یک وضعیت با ثبات قرار گرفت که به مرور منجر به گسترش شهرها، توسعه بنادر، ایجاد طبقه کارگری و اتحادیه های کارگری و احزاب سیاسی گردید. از یک طرف رهبران این کشور موفق شدند تا از این موقعیت استفاده کرده و در ازای حمایت از دولتهای متفق، امتیازات قابل توجهی را از آمریکا دریافت کنند. از طرف دیگر، حضور افسران برزیلی در جبهه های اروپایی در جنگ جهانی دوم و مشاهده تغییرات تکنولوژیکی چشمگیری که در صنایع نظامی مشاهده شد، تاثیرات عمیقی بر تفکرات و تمایلات افسران برزیلی بر جای گذاشت، به طوری که پس از بازگشت این افسران به کشور بحثهای ریشه ای و عمیق در زمینه تجدید ساختار اجتماعی - اقتصادی کشور مطرح شد. وجود این تفکرات و نهادهای تشکیل دهنده و ارائه کننده آنها، نقش مهمی در دخالت ژنرالها در سیاست برزیل در دهه ۱۹۶۰ ایفا کرد که منجر به اولین کودتای نظامی در سال ۱۹۶۴ در این کشور گردید (از آن تحت عنوان معجزه اقتصادی برزیل نامبرده شد) و دو چشم انداز برای توسعه برزیل در دستور کار قرار گرفت :

اهمیت برنامه ریزی و سرمایه گذاری گسترده بخش دولتی و به کارگیری توانایی های بخش خصوصی داخلی و خارجی در فرآیند توسعه صنعتی.

(۱) تاکید بر برنامه ریزی دولت، بر محوریت سرمایه خارجی به منظور ارتقای صنعت و ایجاد تحرک اساسی در آن در دوره دولت های نظامی، تحولات برزیل بر سه محور استوار بود: (۱) دخالت مستقیم دولت در برنامه ریزی، تامین منابع، سرمایه گذاری در بعضی زمینه ها و ایجاد زیربناها (۲) تکیه بر استقراض خارجی برای پوشاندن کسری تراز بازرگانی و کسری بودجه (۳) ارتقای موقعیت بین المللی برزیل که محور اصلی آن کامل کردن زنجیره مجموعه های صنعتی و ایجاد قابلیت های فنی - بومی در صنایع راهبردی بود. با وجود این، روی آوردن به استراتژی واردات (مونتاژ کالا) در ادبیات توسعه نمی توانست تضمین کننده یک توسعه واقعی برای کشور برزیل باشد و با تکیه بر این استراتژی و تداوم آن، به اهداف واقعی توسعه دست

یابد. در نتیجه این استراتژی تغییر کرد و منجر به روی آوردن به استراتژی جدید تحت عنوان استراتژی توسعه صادرات گردید.

اما شوک اول و دوم نفتی برنامه های توسعه ای برزیل را بر هم زد و تا حدود زیادی اقتصاد برزیل با رکود مواجه گردید و با وجود دست یابی به توانمندی های صنعتی، برزیل هزینه های سنگینی را نیز در فرآیند توسعه صنعتی متحمل شد. یکی از این هزینه ها تورم افسار گسیخته بود که در دهه ۱۹۸۰ نرخ تورم در برزیل در محدوده ۱۰۰ تا ۲۷۰ درصد بود. هزینه دوم انباشت بدهی های خارجی بود که اقتصاد این کشور را با بحران جدی رو به رو کرد و نتیجه آن از یک طرف توقف روند توسعه و طرف دیگر هم شرایط سیاسی حاکم و حکومت نظامیان که قدرت مدیریت نداشتند باعث تشدید و به اوج رسیدن این بحران در سال ۱۹۸۵ گردید، ولی با تاثیر پذیری از تحولاتی از قبیل روی کار آمدن گورباچوف، فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و حاکم شدن موج جهانی شدن در بعد اقتصادی و اجتماعی، برزیل آماده گذار از این مرحله به یک مرحله جدید اقتصادی بود که از سال ۱۹۸۵ تا سال ۲۰۰۰ تداوم داشت و برای خروج از بحران اصلاحاتی در حوزه سیاسی و اقتصادی به وجود آمد.

در حوزه سیاسی خروج نظامیان از قدرت بر خلاف سایر کشورهای آمریکای لاتین به آرامی صورت گرفت که منجر به روی کار آمدن حزب چپ گرای کارگر گردید و در حوزه اقتصادی نیز پیشنهادهایی با محوریت و نظارت صندوق بین المللی پول، بانک جهانی و استقبال قدرتهای اقتصادی در جهت بهبود وضعیت اقتصادی برزیل به اجرا در آمد.

پس از روی کار آمدن حزب چپ گرای کارگر در برزیل (که از بنیان گذاران آن می توان به داسیلوا اشاره کرد) این کشور پس از ۱۹۸۵ با تداوم و تغییری معنا دار روند توسعه را در بعد اقتصادی با اتخاذ سیاست های حمایتی در داخل و در بعد سیاسی اتخاذ سیاست چند جانبه گرایی منطقه ای دنبال کرد. اما بعد از روی کار آمدن لولا داسیلوا در سال ۲۰۰۲ با پیگیری این سیاست ها در چارچوب افزایش توان رقابتی طبقه پایین و نیز پیشبرد آن به سمت سیاست چند جانبه گرایی بین المللی، چاشنی تغییر را نیز به آن افزود و توانست تا پایان دوره زمامداری خود نرخ رشد اقتصادی در برزیل را که طی سالهای ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۳ فقط ۲/۲ درصد بود به ۷/۷ درصد و نرخ تورم را از ۱۲/۵۳ درصد به ۲/۵ درصد رساند. همچنین با مشارکت و ادغام خود در نظام بین الملل در قالب همکاری با اتحادیه های بین المللی و منطقه ای جایگاه خود را در نظام بین الملل تثبیت کند.

فصل اول:

کلیات

۱-۱ طرح مسئله: تبیین، توضیح و توصیف موضوع پژوهش

برزیل بزرگترین و پرجمعیت ترین کشور در آمریکای جنوبی است و به جز شیلی و اکوادور با همه کشورهای آمریکای لاتین هم مرز است. برزیل با ورود پرتغالی ها در سال ۱۵۰۰، مستعمره شد. پرتغالی ها بردگانی را از نقاط مختلف دیگر بدانجا آوردند و سر انجام در سال ۱۸۲۲ استقلال یافت. سلطنت طولانی پدرو دوم ثبات و رشد اقتصادی را در پی داشت. مخالفت از طرف زمین داران (خشمگین از الغاء بردگی) در ۱۸۸۸ و از طرف نظامیان (که از قدرت سیاسی محروم بودند) منجر به وقوع کودتا در ۱۸۸۹ گشت. پدرو دوم مجبور به استعفا شد و جمهوری فدرال برقرار گشت. پس از آن به دلیل نا آرامی های اجتماعی وارگاس قدرت را به دست آورد. او سعی داشت ایتالیای موسولینی را مدلی برای برزیل قرار دهد، ولی در

۱۹۴۵ توسط نظامیان سرنگون شد. پس از روی کار آمدن کوتاه مدت دولتی های غیر نظامی، نظامیان بار دیگر از ۱۹۶۹ تا ۱۹۸۵ قدرت را به دست گرفتند و اولین کودتا در سال ۱۹۶۴ در این کشور به وقوع پیوست که از آن تحت عنوان معجزه اقتصادی برزیل نامبرده می شود. طی این زمان اقتصاد به سرعت توسعه یافت ولی حقوق سیاسی و اجتماعی محدود گردید، در سال ۱۹۸۵ برزیل به حکومت غیر نظامی باز گشت و در ۱۹۹۰ برزیلی ها برای نخستین بار در طی ۲۹ سال توانستند در انتخابات ریاست جمهوری شرکت کنند.

در دهه های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ بسیاری از کشور های آمریکای لاتین و به خصوص برزیل برای فرایند صنعتی شدن مقادیر کلانی پول از اعتبار دهندگان بین المللی دریافت کردند. حرکت به سمت رکود اقتصاد جهان در طول سالهای بین دو دهه ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ و افزایش سریع قیمت نفت (شوک اول نفتی)، نقطه شکستی را برای کشور های منطقه از جمله برزیل ایجاد کرد. از طرفی صادر کنندگان نفت خام پس از افزایش سریع در قیمت نفت در سالهای ۷۴-۱۹۷۳ سرشار از نقدینگی شدند و آن را در بانکهای بین المللی سرمایه گذاری کردند که به این طریق بخش بزرگی از سرمایه لازم برای وام دهی به کشور های آمریکای لاتین تامین شد. در سال ۱۹۷۹ همانگونه که نرخهای بهره در ایالات متحده و اروپا افزایش می یافت پرداخت بدهی ها نیز افزایش یافت و این امر پس دادن بدهی ها را برای کشورهای مقروض مشکل تر کرد. سرانجام در ۱۹۸۲ در حالی که چند سال از موضوع انباشتگی بدهی های خارجی می گذشت با آگاهی بازارهای بین المللی از این واقعیت که کشور های آمریکای لاتین قادر به باز پرداخت بدهی ها نیستند بحران آغاز شد.

در پاسخ به بحران، بسیاری از کشورها از جمله برزیل از مدل های اقتصادی.

خط و مشی اقتصادی^۱ و سیاسی مبنی بر این فرض که تلاش هر کشور باید جهت کاهش وابستگی از طریق بهبود تولیدات داخلی و حرکت به سمت صنعتی شدن باشد، دست کشیدند و استراتژی صنعتی شدن با جهت گیری صادرات را پیش رو گرفتند. که این استراتژی بیشتر به وسیله محافل مالی چند جانبه از جمله صندوق بین المللی پول (IMF) و بانک جهانی ترویج شد.

از این رو از دهه ۱۹۹۰ نظم جدیدی در برزیل شکل گرفت و نخستین گامها که عبارت بودند از سیاست تعدیل اقتصادی با هدف کنترل بحران بدهی ها و احیای اقتصادی برزیل در دهه ۱۹۹۰ برداشته شد و از

^۱ . ISI (Import Substitution Industrialization)

آنجا که این کشور سیاستهای اقتصادی مناسبی را اتخاذ کرد، اقتصاد آن به روی تجارت و سرمایه گذاری خارجی باز شد و بسیاری از صنایع دولتی خصوصی شدند. طی سالهای گذشته این کشور تحت تاثیر مجموعه ای از بحران های اقتصادی داخلی و جهانی قرار گرفت اما هرگز به مرز ورشکستگی نرسید. علت این امر، نخست برخورداری از اقتصادی قدرتمند و دوم اجرای برنامه ها و سیاستهای اقتصادی داخلی بوده که ابتدا به وسیله "فرناندو انریکه کاردوسو" ارائه شد و پس از آن به وسیله "لولا داسیلوا" (به دلیل داشتن گرایشهای چپ گرایانه متعادل و دور شدن از حکومت کودتاها که عاملی برای موفقیت این کشور به شمار می رود)، برزیل با شدت و قدرت بیشتری به توسعه ادامه داد. هم اکنون نیز برزیل در حال گسترش میزان حضور خود در بازارهای جهانی است، از سال ۲۰۰۳ ثبات اقتصادی آن به طور مداوم افزایش یافته است. و در سال ۲۰۰۸ برزیل به یک وام دهنده بین المللی تبدیل شد و حجم ذخایر ارزی این کشور از میزان بدهی های خارجی اش پیشی گرفت. هم اکنون برزیل با رشد اقتصادی ۷/۷٪ در طی ۲۴ سال گذشته هفتمین اقتصاد جهان و بزرگترین اقتصاد آمریکای جنوبی به شمار می رود. همچنین پنجمین قدرت رشد یافته در میان G-۲۰ بعد از چین، هند، آرژانتین و ترکیه میباشد. بعلاوه برزیل همچنان در حال مشارکت با روند همگرایی و همراهی با سایر اعضای جامعه بین المللی و منطقه ای (مرکوسور، اونسور، بریک، ایسا و ...) در ایجاد یک سیستم بین المللی است و این کشور تلاش می کند تا در عرصه اقتصادی و سیاست توان افزایی، اقتصاد برزیل را دنبال کرده و در عرصه سیاسی نیز، با مشارکت فعال در روندهای بین المللی، بین الملل گرایی مطلوب را در چارچوب چند جانبه گرایی ایجاد کند.

۱-۲ اهمیت، انگیزه و علل انتخاب پژوهش

اهمیت موضوع تحقیق:

در شناخت و آگاهی برزیل از شرایط، تحولات، مکانیزمها و ساختار اقتصادی نظام بین الملل است که با درک این شرایط توانست به توسعه اقتصادی شگفت انگیزی نایل آید. زیرا که یکی از الزامات توسعه یافتگی کشورها تعامل با نظام بین الملل است. بنابراین بررسی تجربه های مختلف کشورهای در حال توسعه از جمله برزیل و ارائه الگوی متعدد و متفاوت از سوی این کشور برای تعامل با نظام بین الملل و

چگونگی ظهور این کشور به عنوان یک قدرت نوظهور اقتصادی و یک کشور در حال توسعه موفق در عرصه های جهانی بسیار حائز اهمیت است.

انگیزه انتخاب موضوع: تازه، متنوع و جاذب بودن موضوع و اهمیتش در ارتباط با کشورهای نوظهور اقتصادی، انگیزه ای شد برای پژوهش موضوع. همچنین با انگیزه شناخت ماهیت نوین اقتصاد جهانی شده، تبیین علمی تاثیرات و الزامات جهانی شدن اقتصاد بر وضعیت و شرایط مناسبات اقتصادی و تجاری کشور برزیل و نوع و کیفیت تعامل این کشور با سازمانهای اقتصادی منطقه ای - بین المللی و کشورهای توسعه یافته اقتصادی (شمال) موضوع انتخاب شده است.

علل انتخاب موضوع پژوهش: علاقه و پیگیری نگارنده به مسائل پیرامون اقتصاد سیاسی و بین المللی و همچنین علل علمی به واسطه مفهومی (انتزاعی) بودن موضوع پژوهش و به منظور شناخت رابطه میان روند جهانی شدن اقتصاد و تحولات کشورهای جنوب و ظهور کشورهای نوظهور.

۱-۳ اهداف پژوهش

اینکه متغیر یا متغیرهای گنجانده شده در ترکیب عبارتی موضوع پژوهش (بررسی دلایل و نحوه تبدیل برزیل به عنوان یک قدرت نوظهور اقتصادی) مورد بررسی ویژه قرار گرفته، تا منظور و مقصود نهایی از پژوهش (اثبات یا رد فرضیه) در پایان تحقیق (نتیجه گیری و چشم انداز برزیل در آینده) با هدف ارائه پیشنهادی بر اساس یافته های علمی منعکس شود. همچنین در این تحقیق هدف اصلی عبارت است از شناخت اصول و مبانی اصلاحات و برنامه ریزی اقتصادی برزیل در طی ۲۰ سال گذشته که زمینه ساز توسعه اقتصادی این کشور شد و با تغییر ساختارهای اقتصادی خود توانست در حرکت به سوی اقتصاد جهانی با اجرای اقتصاد بازار آزاد، اصلاحات تجاری، آزاد سازی تجاری، جذب سرمایه های خارجی و ارتباط با بازارهای پولی و مالی و تعامل با بازیگران اقتصاد منطقه ای و جهانی به توسعه اقتصادی سریع دست یابد.

۱-۴ سوابق و پیشینه ادبیات موضوعی پژوهش

در خصوص سوابق و پیشینه ادبیات موضوعی پژوهش موجود، می توان به منابع کتابی، مجلات اطلاعات سیاسی و اقتصادی و منابع و ماخذ غیر مجله ای اشاره کرد:

- در خصوص برزیل می توان به کتاب "تاریخ برزیل" نوشته روبرت ام لیوین (Robert M. Levin) اشاره کرد. کتاب فوق در سال ۲۰۰۳ به چاپ رسیده است و با پرداختن به تاریخچه برزیل که شامل کشف آن تا به استقلال رسیدن این کشور است به تحولات سیاسی و اقتصادی برزیل پس از استقلال اشاره می کند و پس از آن فرهنگ سیاسی و واقعیت های اجتماعی و اقتصادی این کشور را مورد بررسی قرار می هد.

- کتاب بعد با عنوان "برزیل جدید" تحت نظر ریوردان روئت (Riordan Roett) به رشته تحریر درآمده و از سوی مرکز تحقیقات سیاست گذاری اقتصاد برزیل در سال ۲۰۱۰ منتشر شده است. کتاب فوق با اشاره ای مختصر به روند تاریخی تشکیل برزیل تحولات سیاسی و اقتصادی این کشور را از سال ۱۹۳۰ تا ۲۰۱۰ مورد بررسی قرار داده است.

- و در زمینه اقتصادهای نوظهور می توان به کتاب "قدرتهای جدید" اثر آمریتا نارلی کار (Amrita Narlikar) در سال ۲۰۱۰ اشاره کرد. در این کتاب سعی شده تا شرایط و اوضاع اقتصادی کشورهای همچون هند، چین و برزیل به عنوان قدرت های جدید مورد شناسایی قرار گیرند و با بررسی مولفه هایی همچون جهانی شدن، جمعیت شناسی و وضعیت اقتصادی و جایگاه هر کدام از کشورهای مذکور در نظام بین الملل عواملی را که در چگونگی تبدیل این کشورها به عنوان قدرتهای جدید و تازه ظهور یافته دخیل هستند مورد بررسی قرار دهد.

- و کتاب دیگری که در این زمینه می توان به آن اشاره نمود با عنوان "دولتهای نوظهور" به قلم کریستوفر جفرلوت (Christopher Jaffrelot) که در سال ۲۰۰۸ به رشته تحریر در آمده است. در کتاب فوق با اشاره به چگونگی شکل گیری کشورهای نوظهور و شرایط اقتصادی و سیاستهای اقتصادی اتخاذ شده توسط آنها به عملکرد و جایگاهشان در نظام بین الملل اشاراتی شده است

در اینجا ضروریست که به مقالات منتشر شده در زمینه "توسعه برزیل" به زبانهای فارسی و انگلیسی اشاره نمود. اما اولین مقاله، مقاله ایست با عنوان "توسعه برزیل" از حمید رضا نیکبخت که در ماهنامه رویدادها و تحلیل ها در سال ۱۳۸۹ به چاپ رسیده است. در این

مقاله عوامل رشد اقتصادی برزیل و نقش مستقیم این کشور در مسائل منطقه ای و بین المللی و سیاست خارجی آن مورد بررسی قرار گرفته است. و مقاله دیگر با عنوان "گذار توسعه ای در برزیل" که در